

Mesiras d'urgenza per cumpletter la tgira da la selvaschina

■ (cc) Il chantun Grischun vul mantegnair il sistem per ina gestiun ecologica dals effectivs da selvaschina ch'è sa cumprovà fin ussa. Las mesiras las pli impurtantas restan vinavand d'ina vart la realisaziun consequenta e persistente da la planisaziun da la chatscha e da l'autra vart la protecziun dals spazis da viver da la selvaschina d'ungla durant l'enviern cun zonas da paus. Per mitigiar il problem da la gronda muria d'enviern pervia d'envierns fitg dirs, èn vegnids elavurads concepts da mesiras d'urgenza sin plaun regional. L'enviern extrem 2008/2009 ha chaschunà grondas perditas tras selvaschina disgraziada. Il cumenzament tempriv da l'enviern, grondas navaglias per lung da las Alps ed in mais da mars cun blera naiv han spussà la selvaschina en las muntognas l'ultim enviern. Questa situaziun è vegnida criticada da differents varts, tranter auter è ella er vegnida tematisada en il cussegl grond. L'uffizi da chatscha e pestga ha analisà cun quità la situaziun. Per mitigiar en il futur situaziuns da crisa sumegliantas, èn vegnids cumplettads ils concepts per la tgira da la selvaschina cun mesiras d'urgenza.

Ueli Bühler, Hannes Jenny, Georg Brosi, Beat Angerer ed ils guardiaselvaschina Werner Degonda e Martin Michael (da san.) han orientà il mardi davart las mesiras da parlar la selvaschina en situaziuns d'enviern extremas.

FOTO H. HUONDER

Ina basa ecologica per la selvaschina e per il guaud

Il princip ecologic che vegn persequità dal chantun Grischun sa basa sin effectivs da selvaschina adattads als spazis da viver e sin in'utilisaziun persistente da quests effectivs tras la chatscha grischuna. In princip ecologic vegn oz er persequità en la selvicultura ed en l'agricultura. Quai correspunda dal tuttafatg a la strategia da la confederaziun. En il rom da las directives per ina gestiun integrala dal guaud e da la selvaschina pretenda la confederaziun concepts equilibrads areguard l'ecologia. Per la pavlada d'enviern da la selvaschina d'ungla munta quai da renunziar ad ina tala. Ecologia vul numnada-

main er dir, acceptar ina mortalitad augmentada en envierns dirs; quella tutga tar in process da seleziun natural. Da princip na duai la selvaschina betg vegnir domesticada tras pavladas d'enviern surdimensionadas. La soluziun da la selvaschina per surviver l'enviern è quella, da spargnar energia cun ina repartiziun optimala da la selvaschina en il spazi da viver.

Principis per planisar la chatscha e per calmar il spazi da viver

Da princip dispona la selvaschina da premissas adattadas e da mecanissem per spargnar energia per surviver en envierns dirs en muntogna. Chamutschs

e capricorns per exempel na vegnan mai pavlads e survivan tuttina per gronda part er envierns dirs. L'analisi da la situaziun ha mussà che la ristga da daventar ina victima da l'enviern è la pli gronda en valladas autsituadas cun in grond effectiv da selvaschina. L'enviern passà è l'effectiv da tschiervs stà sin in nivel fitg aut. Uschia è er s'augmentada la ristga da perditas pli grondas tras selvaschina disgraziada. Ils animals giuvens han patì il pli fitg da quai. Els avevan las reservas da grass las pli pitschnas e lur provisiuns d'energia èn stadas duvradas si il pli svelto. L'analisi ha mussà che – cunzunt en las valladas autsituadas – èsi impurtant da far

ina chatscha consequenta sin ils effectivs da selvaschina e d'intervegnir en la classa d'animals giuvens per reducir resp. per evitar perditas da selvaschina durant l'enviern.

L'enviern passà ha mussà l'impurtanza da las zonas da paus per la selvaschina. Mintga fugia supplementara chaschunada tras disturbis en il spazi da viver durant l'enviern dovra energia ch'è avant maun mo per part tar la selvaschina, e quai sco reserva da grass. Sche questa reserva è duvrada si e sche las reservas naturalas da Pavel n'èn strusch pli accessiblas durant in enviern dir, è la selvaschina en privel da murir da la fom. La politica vertenta

che garantescha quartiers d'enviern cun determinar zonas da paus per la selvaschina cun scumond d'access duai perquai vegnir persequitada consequentamain er vinavand.

Nagin return a la pavlada d'enviern

Sco quai che l'enviern passà ha mussà na bastan ils instruments existents betg, sch'i dat cundiziuns meteorologicas extraordinarias. Ils concepts per la tgira da la selvaschina vegnan perquai cumplettads cun in chapitel da mesiras d'urgenza. Quellas vegnan fixadas sin plaun regional e realisadas cun agid da forzas regionalas.

Ils concepts da mesiras d'urgenza èn vegnids elavurads en cunvegientscha tranter l'uffizi da chatscha e pestga, l'uffizi forestal dal Grischun, proprietarias da guaud (vischnancas) e l'organisaziun per la tgira da la selvaschina da l'uniun grischuna da chatschadras e da chatschaders da patenta. Els cuntgnan in catalog da singulas mesiras ch'èn definidas detagliadamain per calmar il spazi da viver, per terrar bostgs e per metter a disposiziun fain. Da princip duai la selvaschina restar en il quartier d'enviern elegi e betg vegnir carmalada cun pavladas en vischinanza da l'abitadi.

Cura datti ina situaziun d'urgenza?

Ina situaziun d'urgenza resulta d'ina cumbinaziun da factors disfavouravels, sco per exempel: cumenzament tempriv da l'enviern, lungas periodas fraidas, grondas navaglias, lung enviern, libertad da sa mover restrenschiada per la selvaschina. Ina situaziun d'urgenza sa mussa tras in augment andetg da las perditas tras selvaschina disgraziada. La decisiun davart la realisaziun da mesiras d'urgenza vegn prendida dal schef dal departament da construcziun, trafic e selvicultura sin dumonda da l'uffizi da chatscha e pestga e da l'uffizi forestal.

In concept cun tut ils detagls

Ils districts da chatscha èn semtgads per relaziuns extremas

■ (anr/hh) Da la tgira da biotop na vegn betg svià. Persuenter vegn la pratica dal davos onns cumplettada cun engaschaments da parlar en situaziuns d'enviern extremas. Scadin district da chatscha ha l'incumbenza da realisar clers concepts per ils cas d'urgenza. «Ils urs dals guauds èn durant l'enviern ils lieus preferids da la selvaschina, en spezial dals tschiervs. Per quest motiv duai vegnir prestà er en l'avegnir lavur da tgira, surtut en quels lieus», accentuescha Werner Degonda da Cumpadials, guardiaselvaschina e Chau dal District da chatscha da la Cadi. Ultra dals urs dal guaud preferescha la selvaschina durant l'enviern er lieus cun aua. Sa cumprovada èn tenor Werner Degonda er las meidias che vegnan realisadas la stad entras ils chatschadurs. Quel fain che serva a la selvaschina duess dentant star a disposiziun ad ella pir davent dal schaner.

A pe e cun helicopter

Il concept da parlar la selvaschina en situaziuns extremas en la Cadi è realisà. Avant che quel vegn en funcziun ston differents autras premissas esser ademplitas. Quellas pertutgan en spezial la realisaziun dal plan da chatscha. Plinavand sto la selvaschina avair refugis en zonas da ruaus ed ultra da quai sto la tgira da biotop esser garantida. En cas che las relaziuns èn lu uschia che blers animals selvadis èn periclitads, vegnan las mesiras spezialas en funcziun. Persuenter dovri dentant ina lubientscha dals organs forestals e da la chatscha dal chantun. «Il concept realisà preveda da parlar la sel-

vaschina en ils lieus nua ch'ella viva durant quest temp ed uschia impedir ch'ella vegnia el conturn da vias e viafier», di Werner Degonda. A la selvaschina duai vegnir mess a disposiziun fain, ultra da quai duain vegnir derschidas plantas da feglia per uschia porscher ulteriura vivonda. Il fain duai vegnir transportà a pe u excepziunalmain er cun helicopter en ils differents lieus.

Zonas da ruaus temporaras

Las staliaras da las secziuns da chatschadurs ch'existan per part anc na duain betg vegnir reactivadas en talas situaziuns. Sco lieus pussaivels vesa Werner Degonda bajetgs d'economia che na vegnan betg pli duvrads. Per che la selva-

schina flaivla possa arrivar en ils lieus cun Pavel basegna i er trutgs d'access. En talas situaziuns vegnan las vischnancas avisadas da relaschar zonas da ruaus temporaras per ils lieus pertutgads. Medemamain duai vegnir scumandà da tschertgar là corna da tschiervs u er da far turas cun skis e gianellas. «En situaziuns extremas sco l'onni passà sto in e scadin resguardar ils cunfins. Mo lu san las acziuns spezialas avair success», di Werner Degonda. Fain per ina tala acziun stuess vegnir cumprà, tenor ils organs da chatscha na duessia quai dentant betg esser in problem. Per il District da chatscha da la Cadi quinta Werner Degonda cun in quantum fain da radund 15 tonnas per surmuntar ina situaziun extrema.

Per il guardia-selvaschina Werner Degonda ha in'acziun da parlar en ina situaziun extraordinaria success mo sche la selvaschina ha ruaus en ils lieus pertutgads.

MAD

«La via ecologica è la dretga»

Chatschadurs grischuns prefereschan relaziuns naturalas

■ (anr/hh) Ils uffizis dal guaud e da la chatscha, ma er ils chatschadurs èn persuadids che la tgira da biotop, sco quai ch'ella è vegnida pratigada als davos onns, è la dretga via per la promoziun ed il mantegniment da la selvaschina. In return al sistem da parlar sco quai ch'ins enonuscheva en il chantun Grischun tranter 1975 e 1985 na duai i betg pli dar. En situaziuns extremas sco l'enviern passà duai vegnir mess a disposiziun a la selvaschina Pavel, en spezial fain. L'Agentura da novitads rumantscha ha rimnà intginas reacziuns dals pertutgads cun occasiun da la conferenza da las medias a Cuira.

Georg Brosi, chau da l'Uffizi per chatscha e pestga dal chantun Grischun: «Sunter il streng enviern passà han bleras e blers tschertgà culpons per la gronda muria da la selvaschina. Il sistem da la tgira da biotop applitgà ils davos onns en il chantun Grischun è dentant sa cumprovà. Ma er nus essan stads surstads dal grond diember d'animals crudads. Uss ha i num da cumpletter il sistem cun in concept che lubescha da parlar la selvaschina en l'avegnir en situaziuns d'enviern extremas.»

Hannes Jenny, biolog da selvaschina tar l'Uffizi per chatscha e pestga dal chantun Grischun: «La selvaschina ha las abilitads da surviver durant l'enviern. In element essenzial persuenter è dentant il ruaus. Per quest motiv èn las zonas da ruaus d'eminente impurtanza. Er suen-

ter l'enviern passà èn ils effectivs da tschiervs buns, quai malgrà la sperdita da passa 2000 tocs. La via ecologica dals davos onns è la dretga ed uss fa i senn da cumpletter quella cun mesiras per situaziuns extraordinarias.»

Ueli Bühler, Uffizi dal guaud dal chantun Grischun: «Er en l'avegnir ston las funcziuns dal guaud – sco per exempel la protecziun u la funcziun sco furnitur da laina – vegnir resguardadas. La collavuraziun cun ils chatschadurs è sa cumprovada, per exempel tar il project d'aviez. Gaud e selvaschina ston star er en l'avegnir en in bun equiliber. La lavur cun la natira sto cuntinuar.»

Beat Angerer, president da l'Uniun chantunala dals chatschadurs da patenta dal Grischun: «La maioritad dals chatschadurs grischuns vul relaziuns naturalas, vul dir la selvaschina en in conturn cun basa ecologica. Il sistem cun la tgira da biotop è sa cumprovà. Systems da parlar la selvaschina sco en l'Austria èn en il Grischun ina illuziun. Persuenter mancan las resursas finanzialas e persunalas. Ils chatschadurs èn tgiraders da la natira e da la selvaschina, il commerzi è nagin tema. L'Uniun chantunala dals chatschadurs dispona d'ina atgna organisaziun da tgira. Quella è suttamesa ad ina cumissiun cun represchentants dals differents districts da chatscha. En las differents secziuns da chatschadurs vegn prestà annualmain radund 20 000 uras da tgira, la gronda part senza indemnizaziun.»